

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПЛЮРИЛІНГВАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

USE OF ELEMENTS OF THE PLURILINGUAL APPROACH IN THE STUDY OF SPANISH AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE

Стаття присвячена актуальній темі дослідження, що зумовлена процесами у вищій освіті: плюрилінгвальністю освіти й потенціалом плюрилінгвального навчання. Багатоаспектність поняття «плюралістичний підхід до мов і культур», що закладена в поділі його на різновиди (інтеркультурний підхід, усвідомлення мов, взаєморозуміння споріднених мов, підходи інтегрованої дидактики до різних мов, мультилінгвального та мультикультурного навчання), вказує на домінуючі методи в процесі вивчення іноземної мови, його структуру і сприяла формуванню терміна «плюрилінгвальна компетентність».

У цій статті автори роблять спробу позитивно вплинути на вирішення питання з підготовки фахівців з іноземної філології на засадах плюрилінгвального підходу, з урахуванням його цілісної структури, а саме постійних складників плюрилінгвальної компетентності. Плюрилінгвальна компетентність формується з набуття знань (у галузі лінгвістики, культури країн досліджуваної мови), досвіду спілкування з носіями мови на рецептивному, інтерактивному, продуктивному та медіативному рівнях, здатності взаємодіяти в різних сферах суспільного життя на різних мовах по-різному та індивідуально-особистісних характеристик. Автори пропонують змістовий й методичний складники навчання іспанської мови на основі знань з англійської мови як першої іноземної. Серед важливих чинників, на які варто звернути увагу в процесі вивчення будь-якої мови, є позитивне ставлення до різноманітності мов та культур, внутрішня мотивація. Формування знань про мову та культуру можливе через ознайомлення з різними жанрами іспанської культури, етичним менталітетом, історією, засобами масової інформації, політичним устроєм країни, художньою творчістю.

Для забезпечення інтенсифікації навчання автори пропонують, спираючись на першу іноземну мову, переносити лінгвістичні та соціокультурні знання, мовленнєві вміння на інші мови. Запропоновані ознайомлення студентів з іспанськими запозиченнями в англійській мові та з корінними іспанськими словами, виконання вправ на порівняння значень в англійській та іспанській мовах (на прикладі прислів'їв, виразів, схожих слів). Ведення студентами Професійного плюрилінгвального портфеля сприяє розвитку власного вокабуляру з іспанської мови, допомагає відстежити прогрес у вивченні мови й контролювати власний досвід із міжнародного культурного спілкування.

Ключові слова: плюрилінгвальний підхід, плюрилінгвальна компетентність, друга

іноземна мова, іспанська мова, англійська мова, вища школа.

The article deals with the modern research, which is due to the processes of higher education: the plurilingual education and the potential of plurilingual learning. The multifaceted concept of "pluralistic approach to languages and cultures", which is embedded in its division into varieties (intercultural approach, language awareness, mutual understanding between related languages, approaches to integrated didactics to different languages, to multilingual and multicultural learning), indicates the dominant methods in learning a foreign language, its structure and contributed to the formation of the term "plurilingual competence".

In this article, the authors try to have a positive influence on the solution of the issue of training specialists in foreign philology on the basis of a plurilingual approach, taking into account its holistic structure, namely, the permanent components of plurilingual competence. Plurilingual competence is formed from the acquisition of knowledge (in the field of linguistics, culture of the studied language); experience of communication with native speakers on the receptive, interactive, productive and mediative levels; ability to interact in different spheres of public life in different languages in different ways and individual-personal characteristics.

The authors propose a component of content and methodological components of teaching Spanish on the basis of English knowledge as a first foreign language. Among the important factors to pay attention to when learning any language are a positive attitude towards the diversity of languages and cultures, intrinsic motivation. The formation of knowledge about language and culture is possible through acquaintance with different genres of Spanish culture, ethical mentality, history, mass media, political system of the country, artistic creativity.

To ensure the intensification of learning, the authors propose to transfer linguistic and socio-cultural knowledge, speech skills to subsequent languages based on the first foreign language. It is offered to acquaint students with Spanish borrowings in English and with native Spanish words, to perform exercises to compare meanings in English and Spanish (for example, proverbs, expressions, similar words). Students' Professional Plurilingual Portfolio promotes the development of their own vocabulary in Spanish, helps to track progress in language learning and to monitor their own experience in international cultural communication.

Key words: plurilingual approach, plurilingual competence, second foreign language, Spanish, English, high school.

УДК 372.8+811.111.7
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-1.32>

Заслужена А.А.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземної філології
Національного авіаційного університету

Мірошник С.О.,
старший викладач
кафедри іноземної філології
Національного авіаційного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Актуальність дослідження зумовлена такими факторами у вищій освіті, як нова концепція мети освітнього процесу (включення студента в різноманіття мов і культур, вмотивування його на між-

культурний діалог і взаємодію з представниками інших культур) [1] та плюрилінгвальність освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Плюрилінгвальна дидактика підтримується багатьма вченими, серед яких О. Першукова,

Б. Гроссенбачер (B. Grossenbacher), Д. Елснер (D. Elsner) та ін. Вчені досліджують плюрилінгвальний підхід для запровадження у школи [2], у процесі підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах [3, с. 90–91], плюрилінгвальну компетенцію як компонент структури професійної компетентності менеджерів зовнішньоекономічної діяльності [4], реалізацію лінгвістичної складової частини плюрилінгвального підходу для бакалаврів – майбутніх фахівців з іноземної філології в процесі вивчення ними другої іноземної мови [5]. Однак поза увагою вчених залишилось питання підготовки фахівців з іноземної філології на основі плюрилінгвального підходу з урахуванням його цілісної структури.

Метою статті є розробка змістового та методичного складника навчання іспанської мови на основі знань з англійської мови як першої іноземної в рамках плюрилінгвального підходу під час підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології.

Виклад основного матеріалу. На основі «Рекомендацій для плюралістичних підходів до мов та культур» (2008 рік, версія II) за редакцією Ради Європи та Європейського центру сучасних мов в Граці термін «плюралістичний підхід до мов і культур» належить до дидактичних підходів, які використовують викладання або навчальну діяльність більше ніж з одним різновидом мов чи культур. Виокремлюють чотири різновиди плюралістичного підходу: «інтеркультурний підхід», «усвідомлення мов», «взаєморозуміння споріднених мов», «підходи інтегрованої дидактики до різних мов» до мультилінгвального та мультикультурного навчання [6, с. 7–8].

Плюрилінгвальна освіта – підхід до вивчення мови, при якому від вас чи студента не очікують досягнення такої майстерності в іноземній мові, як в рідній, і тому ви звільняєтесь від тиску у спробі досягти подоби нейтвіспікера. При цьому варто зазначити різний ступінь володіння кількома мовами і знання кількох культур.

Н. Євдокимова досліджує багатомовну (або плюрилінгвальну) компетенцію студентів і дає таке визначення: «Багатомовна (або плюрилінгвальна) компетенція – це володіння системою лінгвістичних знань, розуміння механізмів функціонування мови й алгоритмів мовленнєвих дій, володіння метакогнітивними стратегіями і розвинутою пізнавальною здатністю» [7, с. 92].

Автори «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» визначають плюрилінгвальну компетентність як здатність використовувати мови як засіб спілкування та брати участь у міжкультурній комунікації. Ця компетентність передбачає не співіснування різних компетентностей, а єдину складну конфігурацію компетентностей, на яку спирається користувач [8, с. 157].

До компонентів плюрилінгвальної компетентності належать знання в галузі лінгвістики, зна-

ння в галузі культури країн досліджуваної мови, досвід спілкування з носіями мови на різних рівнях, тобто рецептивному (аудіювання), інтерактивному (діалог), продуктивному (усна і письмова мова), медіативному (непряма мова), здатність взаємодіяти в різних сферах суспільного життя на різних мовах по-різному, індивідуально-особистісні характеристики [9].

Очевидно, що має відбуватись підготовка до діалогу, яка пов'язана із знанням себе та інших. Таку підготовку можна здійснювати з урахуванням соціального, особистісного й професійного вимірів.

Ставлення до мов та культур у студентів має бути позитивно сформованим. Вправи, які даються на цьому етапі, мають ознайомити студентів з їхнім власним ставленням до мов та співрозмовників –представників інших мов і культур. Очікується, що виконання вправ допоможе студентам зрозуміти мовну й культурну різноманітність та сприятиме розвитку позитивного ставлення до цієї різноманітності.

Щодо мотивації варто зауважити, що є багато відомих теорій із мотивації та визначень цього терміна. Однак питання пошуку підходу, який міг би мотивувати всіх студентів, залишається актуальним.

На нашу думку, варто зовнішню мотивацію студентів перенаправити на внутрішню. Для цього пропонуємо студентам знайти для себе кумира, який би розмовляв англійською мовою (щоб її розвивати) і іспанською мовою (щоб почати її вивчати). Наприклад, можна переглядати з ним/нею інтерв'ю. Також можна запропонувати студентам визначити фактори, які власне їх мотивували під час вивчення першої іноземної мови, і подумати, чи ці фактори будуть ефективними в процесі вивчення ними іспанської мови. Для виконання цієї вправи пропонуємо студентам заповнити шаблон, до якого входять такі запитання: хто ваш кумир, як він/вона вас надихає на вивчення іноземної мови.

Пропонуємо кожному студенту висловитись на тему, хто є його/її кумир в англійськомовному світі, обґрунтувати відповіді і познайомити з відомими представниками іспанської культури, які могли би стати потенційними кумирами і надихати інших студентів на вивчення іспанської мови. Для виконання цього завдання пропонуємо студентам здійснити пошук в інтернеті та заповнити таблицю, що містить такі категорії: хто, діяльність, чим надихає. Наприклад, співачка Шакіра виконує пісні англійською та іспанською мовами. Пенелопа Крус – іспанська акторка, яка отримала премію «Оскар» за найкращу жіночу роль другого плану у фільмі «Вікі Крістіна Барселона». Це може бути Антоніо Бандерас тощо.

Після виконання цієї вправи студенти представляють свої результати одногрупникам. У процесі ознайомлення з результатами вправи і обміну думками студенти зможуть запозичити ефективні

фактори зі стимуляції мотивації для власного використання під час вивчення іноземної мови й обґрунтувати свої відповіді.

Знання про мову та культуру можна формувати у студентів, використовуючи навчальний посібник, що написаний російською мовою й ґрунтовно знайомить студентів, які вивчають іспанську мову, з різними жанрами іспанської культури, з такими розділами, як етичний менталітет, засоби масової інформації, політичний устрій країни, художня творчість тощо [10]. Книга, що написана англійською мовою, сприяє формуванню обізнаності студентів із питань місцевості, історії та процесів мислення, на яких будується нація, творчості (наприклад, Мігель де Сервантес), пристрастей, звичок, «слизької» концепції колективної іспанської ідентичності [11].

Дізнатись про іспанську культуру можна з коротеньких текстів (переважно до 6 речень), в яких подається інформація культурного змісту, або з традицій. Наприклад, дається текст, написаний англійською мовою, в якому розповідається, що іспанські студенти або школярі традиційно живуть з батьками або родичами. У випадках, коли це неможливо, вони живуть у “*dorm residenciaestudiantil*”, а в країнах, де відсутні студентські гуртожитки, вони наймають “*aroominapension*”, що схоже на пансіон із наданням харчування [12, с. 52].

Відомо, що інтенсифікація навчання досягається за рахунок опори на першу іноземну мову і перенесення лінгвістичних і соціокультурних знань, мовленнєвих умінь на інші мови [9]. Тому доцільно ознайомити студентів зі словами, які були запозичені в англійську мову з іспанської (*barrio, aficionado, taso*), словами, що походять з іспанської (*siesta, vamos, mosquito, guitar, rodeo, bronco, hacienda, rancho, canyon, mesa, sierra, flan, paella, tortilla, salsa*) та корінними іспанськими словами (*potato, tomato, canoe, hurricane, barbecue, chocolate*).

Можна запропонувати студентам на прикладі прислів'я перевірити, чи збігається значення в англійській та іспанській мовах:

be like canned sardines – estar como sardinas en lata; speak like a parrot – hablar como un loro; God helps those who help themselves – ayúdate y Dios te ayudará; to play a cat and mouse with smb – jugar al gato y al ratón con alguien; better late than never – más vale tarde que nunca; (lit) to suck one's finger – chuparse el dedo.

Можна запропонувати студентам запам'ятати іспанські слова, які схожі на слова в англійській мові: *patata – potato; precioso – precious; independencia – independence; importante – important; robar – rob; fruta – fruit; trucha – trout.*

Можна запропонувати студентам вирази англійською та іспанською мовами, в яких використовується однакові дієслова:

take a shower – tomar la ducha; use cream – usar crema; reserve smth. – reservar algo.

Аналіз наукової літератури виявив, що немає єдиного набору компетентностей, які необхідні для іншомовної підготовки студентів. Однак ми погоджуємось з ідеєю створення власного Професійного плюрилінгвального портфеля студентами – майбутніми фахівцями з іноземної філології, а саме у процесі вивчення ними іспанської мови як другої іноземної. Професійний плюрилінгвальний портфель має містити такі обов'язкові розділи: Плюрилінгвальний Словник, Досвід міжнародного культурного спілкування, Оцінювання [4, с. 154–155].

Модифікуючи Європейське Мовне Портфоліо та Професійне плюрилінгвальне портфоліо, розроблене Г.В. Піскурською, пропонуємо студенту/студентці записувати тематично об'єднані терміни, корисні вирази, словосполучення різними мовами в розділ «Плюрилінгвальний Словник», позначати прочитані ним/нею фахові та художні книжки, статті з журналів, переглянуті ним/нею телепрограми різними мовами, науково-популярні, документальні та художні фільми, про виконані різними мовами роботи (наукові статті/тези, проекти, ділові листи, довідки, переклади) – у розділ «Досвід міжнародного культурного спілкування». Оцінювання здійснюється студентами і викладачем. Студенти оцінюють свій рівень розвитку і викладач – результати підсумкового контролю студентів, роботи над створенням Професійного плюрилінгвального портфоліо і представлення презентації.

Висновки. Запропоновані у статті змістові та методичні складники в рамках плюрилінгвального підходу в процесі навчання студентів іспанської мови на основі знань з англійської мови як першої іноземної мови сприяють розвитку плюрилінгвальної компетентності, а отже, використанню мови у спілкуванні та міжкультурній комунікації.

Результати дослідження можуть бути використані у практиці укладання навчально-методичних праць для підготовки фахівців з іноземної філології.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Халяпина Л.П., Шостак Е.В. Плюрилінгвальний і транслінгвальний підходи як нові тенденції в теорії інтегрованого обучения іностранным языкам и профессиональным дисциплинам студентов технических вузов. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/plyurilingvalnyy-i-translingvalnyy-podhody-kak-novye-tendentsii-v-teorii-integrirovannogo-obucheniya-inostrannym-yazykam-i/viewer>
2. Esteve O., Fernandez F., Martin-Peris E. and Aienza E. The integrated plurilingual approach: a didactic model providing guidance to Spanish schools for reconceptualizing the teaching of additional languages. URL: <https://mon.uvic.cat/aula-investigacio-llengua/files/2015/12/Esteveetal.pdf>
3. Заслужена А.А. Підготовка магістрів англійської мови та літератури як проблема порівняльної

педагогіки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : збірник наук. праць. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. № 2 (56). С. 85–95.

4. Піскурска Г.В. Формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності і вищому технічному навчальному закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». ДВНЗ «Донецький національний технічний університет». Покровськ, 2016. 250 с.

5. Заслужена А., Мірошник С. Використання лінгвістичного елементу плюрилінгвального підходу при вивченні іспанської мови як другої іноземної. *III Всеукр. круглий стіл з міжнар. участю в рамках III Міжнар. симпозіуму (14–15 квітня 2020 р.) Гуманітарний дискурс мультикультурного світу: освіта, наука, освіта, комунікація* : збірник наук. праць / за заг. ред. С.М. Ягодзінського, О.В. Ковтун. Київ : НАУ, 2020. С. 51–55.

6. CARAP Framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures. Version 2. July

2007. URL: http://carap.ecml.at/Portals/11/documents/C4pub2007E_20080302_FINAL.pdf

7. Евдокимова Н.В. Концепция формирования многоязычной компетенции студентов неязыковых специальностей : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Ставрополь, 2009. 505 с.

8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / відп. ред. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

9. Чубарова Л.А. Особенности формирования плюрилингвистической компетенции студентов в процессе иноязычного образования в вузе. URL: https://elibr.utmn.ru/jspui/bitstream/ru-tsu/10777/1/Chubarova_563_2012.pdf

10. Локтев С.П. Этнокультура Испании. Пятигорск : ПГЛУ, 2009. 120 с.

11. Speak the culture. Spain. Be fluent in Spanish life and culture. Thorogood. 2008.

12. Rusch D., Dominguez M., Garner Heinle L.C. *Imagene: An introduction to Spanish language and culture*. Third edition. Cengage Learning. 2014.